

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Het huidige Onderwijsbeleid: Karins Krokodillentranen

Verhoeks, G.

Citation

Verhoeks, G. (2000). Het huidige Onderwijsbeleid: Karins Krokodillentranen. *Bestuurskundige Berichten*, 15(2), 13-15. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234309>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3234309>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

The jobs

zowel Fulltime
als Parttime

Want een goede baan is
een kwestie van

Timing
uitzendteam

Sta je nog niet bij ons ingeschreven. Bel dan voor meer informatie. Voor alle functies geldt m/v.

Kort Rapenburg 2 Leiden tel: (071) 512 16 17

"Sinds afgelopen zomer is Timing in Leiden actief. Een jong en enthousiast uitzendbureau, dat onmiddellijk haar interesse toonde in het Leidse studentenleven. In de tijd van de afkalkende studiebeurs en het BSA biedt Timing banen op maat."

Stap eens binnen op het Kort Rapenburg 2...

Het huidige Onderwijsbeleid: Karins Krokodillentranen

Gerrold Verhoeks

Op mij maakte Staatssecretaris Adelmund altijd de indruk zeer begaan te zijn met de "zwarte scholen". Denk maar aan haar emotionele huilbui in de Tweede Kamer. Toch is deze indruk langzaam maar zeker aan het wankelen gebracht.

Haar beleid van de laatste jaren overziend, waarbij ik het niet nemen van maatregelen ook maar zie als beleid, ben ik tot de conclusie gekomen dat ze 's avonds echt niet zo heel lang wakker kan liggen om het probleem van de zwarte achterstandsscholen. Ook krijg ik langzaam maar zeker gemengde gevoelens als ik terugdenk aan haar huilbui.

In dit artikel wil ik aan de hand van enkele geconstateerde ontwikkelingen aantonen dat een deel van ons lager en middelbaar onderwijs grote problemen heeft of zal krijgen met het aanbieden van kwalitatief hoogwaardig onderwijs. Niet alleen doet de regering, mijns inziens, te weinig om de bedreigende ontwikkelingen een halt toe te roepen, zij juicht sommige trends zelfs toe en bevordert ze. Willen we voorkomen dat we ook in het onderwijs de, onze tijd kenmerkende, tweedeling(en) krijgen, dan zijn maatregelen noodzakelijk.

Niemand is het bestaan van de tweedeling in onderwijsland tussen "witte" en "zwarte" scholen onbekend. Dit is dus een reeds bestaande tweedeling. Deze hoeft echter niet problematisch te zijn. Met de kanttekening dat het bestaan van deze scheiding misschien niet bevorderlijk is voor de integratie van de allochtone mede-

mens. Deze tweedeling hoeft echter geen invloed te hebben op de kwaliteit van het geboden onderwijs op de verschillende scholen. In principe zouden de "witte" en "zwarte" scholen even goed kunnen presteren. De

achterstands- school synoniem voor 'zwarte school'

praktijk leert ons echter dat in de meeste gevallen het woord "achterstandsschool" een heel goed synoniem is voor "zwarte" school.

Achterstand

Allerlei oorzaken liggen ten grondslag aan de achterstand die veel "zwarte" scholen hebben. De meeste oorzaken zijn te koppelen aan de problemen die de bezoekers van deze scholen kenmerken. Zo hebben veel allochtone jongeren een taalachterstand. Ik wil me in dit artikel echter niet focussen op de oorzaken. In het bovenstaande hebben we kunnen concluderen dat veel "zwarte" scholen reeds een ach-

terstand hebben op hun "witte" tegenhangers. De afgelopen decennia heeft de politiek er veel aan gedaan om deze achterstand te verkleinen en als het enigszins kon weg te werken. Vooral door meer geld ter beschikking te stellen aan de achterstandsscholen zijn concrete resultaten behaald en is in veel gevallen de achterstand een stuk ingelopen. Toch staan de genomen maatregelen regelmatig ter discussie en lijkt de aandacht van de betrokken bewindslieden voor de problemen af te nemen. Fnuikend, als we de volgende ontwikkelingen in oenschouw gaan nemen.

In onderwijsland kunnen we de laatste jaren ook enkele ontwikkelingen waarnemen die ervoor gaan zorgen dat de verkleinde achterstand zinderogen aan het toenemen is. Sterker nog die ervoor gaan zorgen dat we er over enkele jaren een nieuwe tweedeling bijhebben. Een tweedeling die voor een groot deel de bestaande overlapt, maar die vele malen bedreigender is voor de kwaliteit van het onderwijs.

Allereerst is er de ontwikkeling van een prestatiecultuur. Onze samenleving is reeds lang doordrenkt met de cultuur van het presteren. Tot voor kort (enkele jaren geleden) leek het onderwijs echter gevrijwaard te blij-

ven van deze cultuur. Natuurlijk moest ervoor gezorgd worden dat er elk jaar zoveel mogelijk mensen de school verlieten met een diploma. De onderwijsinspectie controleerde nauwgezet de kwaliteit van het onderwijs, maar er doken niet op willekeurige momenten controleurs op. Niemand keek even in de Onderwijsbijlage welk cijfer deze school eigenlijk had, voordat hij een voorlichtingsdag met zijn 12-jarig dochtertje ging bezoeken. Dit is echter veranderd. Een voorbeeld is natuurlijk de Trouwbijlage, waarin scholeneen cijfer krijgen. Deze openheid wordt door vele toegejuicht. Eindelijk worden de scholen eens echt gedwongen om te presteren. Oh ja, maar als een bepaalde school goed zijn best doet, maar simpelweg niet beter kan presteren, omdat veel leerlingen bijvoorbeeld een taalachterstand hebben? U bent toch niet zo naïef om te denken dat elke school met dezelfde randvoorwaarden en omstandigheden wordt geconfronteerd. De ligging van een school is bijvoorbeeld van grote invloed op de resultaten die behaald worden. Randvoorwaarden en omstandigheden worden echter niet meegenomen in de berekening van het cijfer, dat een school krijgt.

De bovenstaande ontwikkeling herbergt een grote bedreiging. De kans is namelijk groot dat goede scholen lastige of trage leerlingen zoals asielzoekers en allochtonen buiten de deur houden. Deze leerlingen komen dus

terecht op de reeds minder presterende scholen, waardoor ze nog slechter uit de bus zullen komen. Door de toegejuichte openheid kan aldus de keuzevrijheid van een deel van de bevolking ernstig gehinderd worden. Daarnaast is er het gevaar voor de achterstandscholen van het terechtkomen in de negatieve spiraal. De goeden worden zo steeds beter en de slechten steeds slechter.

Kwaliteit is te koop

Marktwerking

De tweede ontwikkeling hangt nauw samen met de vorige. Het gaat hier om de introductie van het marktdenken in onderwijsland. Bij dit marktdenken kan men bijvoorbeeld het aantrekken van sponsorgelden en het verhogen van de vrijwillige ouderbijdrage voorstellen. Dit "publiek ondernemerschap" wordt door de Onderwijsbewindsliden toegejuicht. Eindelijk heeft het marktdenken, na ongeveer heel publiek Nederland omvergeworpen te hebben, ook onderwijsland veroverd. Groot probleem met het marktdenken in het onderwijs is dat de scholen die het geld het meest nodig hebben het niet kunnen vragen. De ouders van kinderen die een achterstandsschool bezoeken kunnen de verhoging vaak niet opbrengen. Vooral de scholen buiten de stad en in de buitenwijken kunnen de ouderbijdrage verhogen, omdat de ouders bijna allemaal tweeverdieners zijn, die gewend zijn elk jaar tienduizend gulden neer te tellen voor kinderopvang. Dit zijn echter niet de scholen met het tekort aan geld en faciliteiten of met het overschot aan problemen. In de verte zien we hier een gevaarlijke tweedeling opdoemen die tussen rijke en arme

scholen.

Kwaliteit is te koop. Zeker waar, alleen jammer dat bij schaarste het zoveel kost. En dat de laatste jaren goede leraren schaars zijn, hoef ik u niet mee te delen. Het lerarentekort is de derde ontwikkeling, die waargenomen dient te worden. Ik zal hier niet ingaan op de mogelijke oorzaken. Wat ik wel wil doen is het lerarentekort koppelen aan de vorige ontwikkeling. Als we er van uitgaan dat kwaliteit te koop is, dan is het niet zo moeilijk om tot de gevolgtrekking te komen dat de rijke scholen de beste leraren kunnen "kopen". Nu gebeurt het al dat leraren een hoger salaris geboden wordt, waarbij de kosten betaald worden met de verhoogde ouderbijdrage. Scholen die de ouderbijdrage niet kunnen verhogen, kunnen in de toekomst steeds moeilijker goede leraren werven. Ook een tweedeling in kwaliteit kunnen we in de toekomst tegemoet zien. Dit probleem wordt nog versterkt als we bedenken dat veel achterstandsscholen, die financieel minder bedeeld zijn, vaak ook gebruik maken van minder en verouderde faciliteiten. Ook dit maakt het voor een leraar minder aantrekkelijk om les te gaan geven op zo'n school. Hier is wederom sprake van een negatieve spiraal. De armere scholen hebben minder te bieden en zullen daarom meer moeite hebben, als ze het al lukt, om goede leraren aan te trekken. De werkdruk, die nu reeds hoger is op een achterstandsschool dan op de "gemiddelde" school, zal in de toekomst stijgen, waardoor het nog minder aantrekkelijk wordt voor een leraar om daar te gaan werken.

U heeft reeds kunnen merken dat ik de termen "zwarte", arme en achterstandsschool soms door elkaar gebruikt heb. Ik wil niet direct zeggen dat deze termen volledig synoniem zijn. Toch kan men de gevolgen van de drie geschetste ontwikkelingen niet los van elkaar zien. Zij int-

erfereren en versterken elkaar. De geschetste ontwikkelingen samen nemend komen we tot de conclusie dat bovenop de "traditionele" scheiding witte- "zwarte" scholen drie tweedelingen komen: een op basis van de geleverde prestaties, een ander op het vlak van de financiële middelen en de laatste op het gebied van de kwaliteit van het gegeven onderwijs. Zonder schroom kunnen we stellen dat deze tweedelingen niet gelijkelijk over de verschillende scholen verdeeld zullen worden. Integendeel de "zwarte" achterstandsscholen zullen de dupe zijn van de bovenbeschreven ontwikkelingen.

Ik heb dit artikel geschreven met het doel een toekomstig probleem voor het voetlicht te halen. U kunt het als een zwakgebod ervaren dat ik geen oplossingen probeer te geven voor de door mij gesignaleerde problemen. Ik wil dit bewust niet doen, omdat ik besef dat de kennis van een leek op dit gebied niet toereikend is om maatregelen te ontwerpen, die het niveau van symptoombestrijding ontstijgen. Natuurlijk kan een ieder maatregelen bedenken als het verhogen van

de salarissen van leraren die les willen geven op een achterstandsschool of het vaststellen van een wettelijk maximum aan de hoogte van de ouderbijdrage. Deze maatregelen zijn

het bewierookte marktdenken dient begraven te worden

zeker nodig, maar zij bestrijden voor een groot deel alleen de uitkomsten van de bedreigende ontwikkelingen, terwijl ze deze trends geen duidelijk halt toeroepen.

Ik wil de verantwoordelijke bewindsliden oproepen om meer te doen dan alleen de symptomen bestrijden. In het geval van het onderwijs dient het bewierookte marktdenken begraven te worden. Het onderwijs moet niet

steeds op dezelfde manier bekeken worden als de meeste andere aspecten van onze samenleving. Effectiviteit is ook in het onderwijs een belangrijk criterium, maar niet het belangrijkste. Presteren is belangrijk, maar niet het uiteindelijke doel op zich. Met en in het onderwijs mag niet gerommeld worden. Het onderwijs is immers één van de weinige maatschappelijke sectoren die een land werkelijk een toekomst in het vooruitzicht stelt. Daarom moeten, als we ons kwalitatief goede onderwijsstelsel in stand willen houden en voor iedereen toegankelijk willen houden, de bovenstaande ontwikkelingen een halt toe worden geroepen. Laat me daarom nu zien dat je tranen echt waren!

IBA 2000

Op 10 mei 2000 vindt de *Informatiedag Bestuurskundige & Arbeidsmarkt* plaats in de Stadsgehoorzaal te Leiden. De dag begint om 9:00 uur. Meer informatie is te verkrijgen in de BIL-Kamer (SB-03) of via de e-mail: iba2000ul@yahoo.com. Tevens staat alle informatie op posters, die in het Pieter de la Court-gebouw te vinden zijn. Komt allen!!!!

